

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА ЕСЕ

јануари, 2010 – декември, 2010

**Здружение за
еманципација,
солидарност и
еднаквост на жените
на РМ**

ПРОГРАМСКИ КОМПОНЕНТИ

Во рамките на годишната програма на ЕСЕ за 2010 година предвидени се четири програмски компоненти, и тоа:

I. КОМПОНЕНТА: Јакнење на капацитетите на локалните власти и граѓанските организации на локално ниво и анализа и развивање на политики на локално ниво

II. КОМПОНЕНТА: Пристап до лековите за унапредување на здравјето на жените, со посебен осврт на лековите за остеопороза и хормоналните препарати

III. КОМПОНЕНТА: Промовирање на меѓународните стандарди за заштита на женските човекови права преку следење на нивната имплементација на национално ниво

IV. КОМПОНЕНТА: Активности за прибирање на средства во насока на развивање на индивидуална филантропија

ОРГАНИЗАЦИСКИ РАЗВОЈ

I. ПРОГРАМСКА КОМПОНЕНТА

ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ЛОКАЛНИТЕ ВЛАСТИ И ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА ЛОКАЛНО НИВО И АНАЛИЗА И РАЗВИВАЊЕ НА ПОЛИТИКИ НА ЛОКАЛНО НИВО

Во рамките на оваа програмска компонента ќе се спроведе сеопфатен процес за јакнење на капацитетите на локалните власти и граѓанските организации на локално ниво, низ три модули на обука. Овој процес на јакнење на капацитетите ќе биде следен со процеси на спроведување на анализи и развивање на политики на локално ниво и тоа анализа и развивање на политики за унапредување на репродуктивното здравје и анализа и политика за унапредување на системот за заштита од семејно насилство на локално ниво. За потребите на развивање на споменатите политики, дел од првобитно обучената група со активностите за јакнење на капацитетите ќе продолжи да работи на анализа и развивање на локалните политики како членови на работните групи кои ќе се формираат за оваа намена. Дополнително, претставници на останати релевантни институции/установи од локално ниво ќе земат учество во работата на работните групи, со што ќе се овозможи широко учество на сите релевантни актери на локално ниво во овој процес.

Оваа програмска компонента опфаќа два вида на активности:

1. Јакнење на капацитетите на локалните власти и граѓанските организации на локално ниво и
2. Анализа и развивање на политики на локално ниво и тоа:
  - А) политика за унапредување на репродуктивно здравје на локално ниво и
  - Б) политика за унапредување на системот за заштита од семејно насилство на локално ниво

1. Јакнење на капацитетите на локалните власти и граѓанските организации на локално ниво

Јакнењето на капацитетите на локалните власти и граѓанските организации во двете општини ќе се спроведе преку циклус на три обуки. Со обуките ќе бидат опфатени вкупно 44 учесници, по 22 претставници од секоја општина, меѓу кои претставници на локални граѓански организации, претставници од Комисијата за еднакви можности на мажите и жените, претставници од Комисијата за односи меѓу заедниците, претставници од здравствениот дом, како и претставници од општинската администрација. Притоа, ќе се води сметка на родовата и етничката структура, како и на соодветна застапеност од релевантните комисии- Комисијата за еднакви можности на жените и мажите и Комисија за односи меѓу заедниците.

Обуките ќе се спроведат на следните теми:

- Управување со етнички различности преку обезбедување и распределба на јавните услуги;

- Репродуктивно здравје и мониторирање на здравствени буџети на локално ниво

- Семејно насилство и системот за заштита од овој вид на насилство.

2. Анализа и развивање на политики на локално ниво

- А) политика за унапредување на репродуктивно здравје на локално ниво и
- Б) политика за унапредување на системот за заштита од семејно насилство на локално ниво

А. Анализа и развивање на политики на локално ниво за унапредување на репродуктивно здравје

1. Активности за мониторирање на спроведување на програмите за репродуктивно здравје и мониторинг на буџетите на овие програми на локално ниво во две општини

Предмет на овие активности е мониторинг на спроведување на следните здравствено - превентивни програми: Програма за рано откривање и превенција на карциномот на грлото на матката; Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата и Програма за навремено откривање, дијагностика и лекување на карциномот на дојката. Со оваа активност ќе се мониторира спроведувањето на трите наведени програми на локално ниво, со посебен осврт на следните прашања: бројот на жените кои биле опфатени со програмата во двете општини, наспроти бројот на опфатени жени на национално ниво; проценка на етничката структура на жените кои биле опфатени со овие програми во двете општини; проценка на остварувањето на целите и активностите на овие програми во двете општини. Мониторингот на буџетите на програмите ќе биде направен врз основа на буџетските алокации, како и врз основа на потрошувачката на буџетите на локално ниво во двете општини за спроведување на наведените програми. Потребните информации ќе бидат обезбедени преку постапките предвидени во Законот за пристап до информации од јавен карактер и преку интервјуа со претставници од локалните и централните институции.

2. Подготовка на локална ситуациона анализа по однос на репродуктивното здравје и права на населението во две општини

Ситуационата анализа по однос на репродуктивното здравје ќе биде подготвена од страна на ЕСЕ, а ќе се заснова врз наодите од националната студијата за репродуктивно здравје и права која ЕСЕ ја спроведе во 2009 година. Оваа ситуациона ќе се подготви за двете општини, а во неа ќе се вклучат и наодите од процесот на мониторинг на спроведувањето и мониторингот на буџетите на здравствените - превентивни програмите во две општини. По изготвувањето резултатите добиени од ситуационите анализи, тие ќе биде презентирани пред релевантните локални институции и пошироката јавност.

3. Подготовка на локални планови за унапредување на репродуктивно и сексуално здравје

Во подготовката на локалните планови, како основа ќе се користат наодите од истражувањето на ЕСЕ за репродуктивното здравје и права на населението во РМ, како и наодите од мониторингот на спроведувањето на програмите за репродуктивно здравје и мониторингот на буџетите на истите. Ќе се воспостават и формираат работни групи на локално ниво (двете општини), составено од локалната самоуправа (општинската администрација и советници), локалните граѓански организации, локалните здравствени установи и останати локални релевантни фактори. Работната група ќе одржи 6 состаноци во секоја општина (вкупно 12 состаноци во двете општини) за подготовка на локалните планови.

4. Подигање на јавната свесност на населението за унапредување на репродуктивното здравје, со посебен осврт кон руралното население

Оваа активност подразбира јакнење на капацитетите на граѓанските организации на локално ниво во однос на сексуалното и репродуктивното здравје и права со цел спроведување на едукативни работилници на општата популација во двете општини. Јакнењето на капацитетите на граѓанските организации ќе се спроведе преку организирање на четири- три дневни обуки. Обуката ќе содржи теми од областа на репродуктивното здравје и права, како и стекнување на вештини за пренесување на стекнатото знаење на општата популација. Работилниците за општа популација ќе бидат спроведени од страна на ЕСЕ во соработка со локалните граѓански организации и ќе опфаќаат едукативни теми од областа на сексуалното и репродуктивното здравје. Исто така, ќе се подготват едукативните материјали со цел да се зголеми знаењето на населението за сексуално и репродуктивното здравје и права. Едукативните материјали ќе бидат испечатени во вкупно 600 примероци, на македонски и албански јазик.

Б. Анализа и развивање на политики на локално ниво за унапредување на системот за заштита на семејно насилство

1. Активности за спроведување на квантитативна и квалитативна анализа на постапувањето на актерите од граѓанскиот и кривичноправниот систем за заштита

Во рамките на овие активности ЕСЕ ќе идентификува членови на работна група која ќе учествува во подготовка на анализите на институционалниот одговор (постапувањето на актерите од граѓанскиот и казненоправниот систем на заштита на жртвите на семејно насилство на локално ниво). По идентификувањето на членовите на работната група, ќе се организира информативна средба заради нивно подробно запознавање со предметот на заедничко работење, поделба на задачите и одговорностите и утврдување на понатамошна динамика на работа. Средбите ќе бидат координирани од страна на овластени претставници на двете општини и ЕСЕ.

Оформените работни групи низ пет работни средби ќе подготват индивидуални прашалници за утврдување на постапувањето на секоја надлежна институција на локално ниво. Подготвените прашалници ќе служат за прибирање на квантитативни податоци во однос на навременото, ефикасно и соодветно постапување на надлежните институции во случаи на семејно насилство на локално ниво. Две од вкупно наведените пет предвидени работни средби ќе бидат наменети за анализирање на достапната документација за буџетските приходи и расходи на локалната самоуправа кои се однесуваат на прашањето на семејно насилство. Покрај податоците кои ќе бидат прибрани преку подготвените прашалници ќе бидат интервјуиран по еден претставник од надлежните институции. Воедно ќе се реализираат и интервјуа со жртви на семејно насилство заради утврдување на недостатоците во системот на заштита и нивните потреби при обезбедувањето на помош и поддршка на локално ниво.

Врз основа на прибраните и обработените квантитативни квалитативни податоци на локално ниво ќе се изготват анализи за состојбите по однос системите на заштита во двете општини. Анализите ќе содржат заклучоци и препораки за унапредување на системот за заштита на локално ниво. Утврдувањето на заклучоците и развивањето на препораките ќе се спроведе во заедничка соработка со работните групи, кои имајќи го предвид локалниот контекст ќе предложат соодветни и конкретни приоритетни акции во насока на спречување и превенирање на семејното насилство во нивните општини.

2. Подготовка на локални акциски планови (ЛАП) за унапредување на системот на заштита од семејно насилство

Врз основа на анализите, односно резултатите, заклучоците и препораките на работната група, понатаму ќе следи процес на подготовка на акционен план за справување со семејното насилство на локално ниво. Подготовката на локалните акциски планови ќе се одвива преку пет работни средби. Подготвениот акциски план ќе се достави до поширок круг на претставници на наведените институции/установи во секоја од идентификуваните општини.

Наодите од анализата и подготвениот Локален акциски план за справување со семејно насилство ќе бидат презентирани на претставници на локалната самоуправа, соодветни надлежни институции на локално ниво, здруженија на граѓани и пошироката јавност.

II. КОМПОНЕНТА:

ПРИСТАП ДО ЛЕКОВИТЕ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА ЖЕНИТЕ, СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ЛЕКОВИТЕ ЗА ОСТЕОПОРОЗА И ХОРМОНАЛНИ ПРЕПАРАТИ

Оваа програмска компонента опфаќа четири вида на активности:

- активности за мониторирање на набавката на лековите за остеопороза и женските хормонски препарати, кои се на позитивната листа и се финансирани од страна на Фондот за здравствено осигурување - ФЗО, како и мониторинг на недостигот на овие лекови;
- активности за одредување на пропорцијата на приватни плаќања, наспроти плаќањата од страна на ФЗО за лековите за остеопороза и женските хормонски препарати, кои се на позитивната листа;
- подготовка на Стратешки документ и
- активности за подигање на јавната свесност за пристапот до лековите од интерес, како и за прашањата поврзани со набавката на истите лекови.

1. Мониторирање на набавката на лековите за остеопороза и женските хормонски препарати, кои се на позитивната листа и се финансирани од страна на Фондот за здравствено осигурување, како и мониторинг на недостигот од овие лекови

Предмет на мониторингот на набавката ќе бидат лековите за остеопороза и женските хормонски препарати. Потребните информации ќе се приберат од надлежните институции преку механизмите на Законот за пристап до јавните информации. Од примарен интерес на разгледување, ќе бидат квотите кои Фондот за здравствено осигурување ги наменува за овие лекови, потоа алокацијата на буџетски средства за овие лекови и буџетската потрошувачка за истите. Со цел добивање на информации од страна на корисничките на овие видови на лекови ЕСЕ дополнително ќе побара информации од страна на одредени аптеки за користењето на овие лекови и ќе објави телефонска линија на која жените ќе можат да пријават недостиг на овие лекови.

2. Одредување на пропорцијата на приватни плаќања, наспроти плаќањата од страна на ФЗО за лековите за остеопороза и женските хормонски препарати, кои се на позитивната листа

Анализата за одредување на пропорцијата на приватни плаќања, наспроти плаќањата од страна на здравствениот буџет ќе се изврши врз основа на податоците добиени од: Фондот за здравствено осигурување, и тоа во однос на тоа колку средства издвојува фондот за овие препарати, како и за тоа колку изнесува плаќањето на партиципација за овие лекови и препарати. Дополнително, овој сооднос ќе биде анализиран и преку прибирање на мислење од жените кориснички на овие лекови и препарати. За оваа цел ќе се одржат три фокус групи.

3. Подготовка на Стратешки документ

Наодите и резултатите од спроведените активности ќе послужат како основа за подготовка на стратешки документ кој ќе ги содржи слабите страни во однос на достапноста на лековите за женско здравје, меѓутоа исто така ќе содржи заклучоци и препораки во однос на тоа како да се подобри достапноста на овие лекови.

4. Подигање на јавната свесност за пристапот до лековите од интерес, како и за прашањата поврзани со набавката на истите

Овие активности подразбираат организирање на два јавни настани за промоција на програмските активности и за промоција на наодите од спроведените анализи. Со цел поширока дистрибуција на резултатите од оваа активност, односно наодите од спроведените анализи ќе биде креирана посебна тематска веб страна. На неа редовно ќе се објавуваат сите наоди утврдени во тек на реализацијата на активностите.

III. КОМПОНЕНТА:

ПРОМОВИРАЊЕ НА МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖЕНСКИТЕ ЧОВЕКОВИ ПРАВА ПРЕКУ СЛЕДЕЊЕ НА НИВНАТА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Еден од моќните контролни механизми за следење на имплементацијата на женските човекови права е подготовката на Извештај во сенка кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жената. Имено, ЕСЕ во 2006 година го подготви и презентираше првиот Извештај во сенка кон оваа конвенција пред Комитетот за елиминирање на сите форми на дискриминација на ОН. Следствено на процесот на известување, Комитетот задолжен за следење на имплементацијата на конвенцијата упати заклучни препораки до нашата држава. Во 2011 нашата држава треба да го поднесе комбинираниот четврт и петти извештај за спроведување на конвенцијата. Оттука и важноста за подготовка на втор Извештај во сенка, кој ќе обезбеди релевантни информации напоредно на оние обезбедени од страна на државата. Поради ова ЕСЕ во рамките на оваа програмска компонента ќе спроведе фактичка анализа на дискриминаторските практики со кои се соочува жената во нашата земја во сите општествени сфери, како и анализа на напредокот на нашата држава по однос на упатените препораки од страна на Комитетот за елиминирање на сите форми на дискриминација.

Во рамките на оваа компонента ќе се реализираат низа активности кои имаат за цел утврдување на состојбата на жената во нашата земја. За таа цел планирано е спроведување на истражување, односно анкетирање на 1200 полнолетни жени. Истражувањето ќе има за цел утврдување на дискриминаторските практики со кои се соочуваат жените во областите кои ги уредува Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација - CEDAW и тоа: политички и јавен живот, образование, вработување и права од работен однос, пристап до здравствени услуги, економска и социјална сигурност, насилство врз жени, правни и граѓански работи, семејни односи и стекнување, промена и задржување на државјанство. Заради утврдување на положбата на посебно ранливите групи на жени, покрај анкетирањето ќе бидат реализирани и десет фокус групи.

Врз основа на прибраните и обработените податоци, ЕСЕ ќе подготви извештај за фактичката положба на жената во РМ, односно Извештајот во сенка кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација на жените. Во неговото изготвување дополнително ќе бидат користени секундарни извори на сознанија, и тоа: статистичка документација, истражувачки извештаи, анализи и др. Извештајот ќе содржи сфери на загриженост, заклучоци и препораки за унапредување на состојбите.

Заради запознавање на пошироката експертска и општа јавност со резултатите од спроведеното истражување, како и оценување на степенот на спроведување на препораките упатени од страна на Комитетот, ќе се организира еден централен промотивен настан.

IV. КОМПОНЕНТА:

АКТИВНОСТИ ЗА ПРИБИРАЊЕ НА СРЕДСТВА ВО НАСОКА НА РАЗВИВАЊЕ НА ИНДИВИДУАЛНА ФИЛАНТРОПИЈА

Во рамките на оваа програмска компонента ќе се спроведат следните активности:

1.Подготовка и печатење на писмо за донации и негово дистрибуирање до индивидуални донатори

Писмото ќе биде испраќано на секој три месеци на 100 потенцијални донатори. За овие потреби вкупно 400 примероци на писмо за прибирање на донации ќе бидат испечатени. Писмото за донации ќе се подготви врз основа на досега изготвуваните писма за донации. Средствата прибрани од страна на донаторите ќе се користат за обезбедување на потребната правна помош на жените жртви на семејно насилство во рамките на Центарот за правна помош на ЕСЕ.

2. Дополнување на базата на податоци за донатори и испраќање на писмо за благодарност

Врз основа на прибраните средства, односно донаторите ќе се изврши редовно обновување на податоците во базата на донатори на ЕСЕ. На секој донатор на ЕСЕ ќе му биде испратено писмо за благодарност.

ОРГАНИЗАЦИСКИ РАЗВОЈ НА ЕСЕ

Во 2010 година во рамките на организациски развој на ЕСЕ предвидено е посетување на обуки, изготвување на план за прибирање средства и план за односи со јавноста.

Подолу наведени се потребите на ЕСЕ за организациски развој, и тоа:

1. Обука за прибирање средства (напредна, заснована врз досегашното искуство на ЕСЕ во прибирање на средства);
2. Обука за мониторирање на јавни набавки;
3. Подготовка на план за прибирање на средства и
4. Подготовка на план за односи со јавност.

Обуката за прибирање на средства и изготвувањето на плановите за прибирање на средства и односи со јавноста преку нивно интегрирање во рамките на одделените програмски активности се буџетирани во рамките на Годишната програма во делот за организациски развој. На оваа обука, како и во изготвување на плановите ќе учествуваат сите вработени во ЕСЕ и истите ќе се одржат во просториите на ЕСЕ.

Обуката за мониторирање на јавни набавки е составен дел на втората програмската активност "Пристап до лековите за унапредување на здравјето на жените со посебен осврт на лековите за остеопороза и хормонални препарати". Оваа обука е буџетирана како активност во рамките на оваа компонента и е наменета за вработените во ЕСЕ и назначеното лице од Институтот за јавно здравје-партнер во спроведување на оваа активност. Обуката ќе ја спроведат експерти, односно лица кои имаат познавања и практично работат на проблематиката на пристап на лекови, како и вршат мониторинг на јавните набавки во секторот на здравство.